

A Three Day Journey? – Guided Study

For a detailed analysis of this topic, see http://alhatorah.org/A_Three_Day_Journey

Hashem's Command – Shemot 3:15-18

(טו) וַיֹּאמֶר עוֹד אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם זֶה שְׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זִכְרִי לְדֹר דֹּר. (יז) וְאָמַר אֲשֶׁלָּה אֶתְכֶם מִצְרַיִם אֶל אֶרֶץ הַכְּנָעֲנִי וְהַחֲתִי וְהָעַמִּי וְהַכְּנִזִּי וְהַיְבוֹסִי אֶל אֶרֶץ זִבְתַּח לֵב וּדְבָשׁ. (יח) וְשָׁמְעוּ לְקֹלִי וּבֵאתִי אֲתָם וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְאָמַרְתֶּם אֵלָיו ה' אֱלֹהֵי הָעִבְרִיִּים נִקְרָה עָלֵינוּ וְעַתָּה גִלְכָּה נָא דְרֹךְ שְׁלִשֵׁת יָמִים בְּמִדְבָּר וְנִזְבַּחָהּ לַה' אֱלֹהֵינוּ.

In the above passage, Hashem tells Moshe that He will take the Children of Israel out of servitude and bring them to the Land of Israel. Yet, in the very next verse, He tells Moshe to ask Paroh for merely a three day leave to worship Hashem in the wilderness.

Is Hashem trying to deceive Paroh and hide from him His true intent? If so, for what purpose?

Who Knew What?

If this was just a ruse, at whom was it aimed? Did the Israelites know the true plans? Did the Egyptians? Was Paroh himself really duped or did he know all along that the nation was planning on leaving for good? When he finally agreed to let the Israelites go, was he expelling them or merely granting them a temporary leave of absence for religious worship?

Have each person select one of the following positions and argue its merits using the following verses:

- 1) Paroh knew all along that this was just a ruse and that the Israelites intended to leave for good.
- 2) Paroh did not know that the Israelites were not planning on returning, but the Israelites did know.
- 3) The Israelites themselves thought they were just going to serve Hashem for three days.
- 4) Even Moshe did not know the full truth.
- 5) There was actually no deception at all, as the original plan really was to leave for only three days.

The Verses

שמות ח':כ"א-כ"ג (כא) וַיִּקְרָא פַרְעֹה אֶל מֹשֶׁה וְלֵאמֹר הִנֵּה לְכוּ זָבְחוּ לֵאלֹהֵיכֶם בְּאֶרֶץ. (כב) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לֹא נִכּוֹן לַעֲשׂוֹת כֵּן כִּי תוֹעֲבַת מִצְרַיִם נִזְבַּח לַה' אֱלֹהֵינוּ הֵן נִזְבַּח אֶת תוֹעֲבַת מִצְרַיִם לְעֵינֵיהֶם וְלֹא יִסְקָלְנוּ. (כג) דְּרֹךְ שְׁלִשֵׁת יָמִים גִּלְדָּה בְּמִדְבָּר וְנִזְבַּחְנוּ לַה' אֱלֹהֵינוּ....

שמות י':ח'-י"א (ח) וַיּוֹשֶׁב אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אֶהֱרֹן אֶל פַּרְעֹה וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם לְכוּ עֲבַדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם מִי וּמִי הַהֵלָכִים. (ט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּנִעְרֵינוּ וּבְזִקְנֵינוּ גִלְדָּה בְּכַנְיָנוּ וּבְכַנּוּתָנוּ בְּצִאֲנָנוּ וּבְבִקְרָנוּ גִלְדָּה כִּי חַג ה' לָנוּ... (יא) לֹא כֵן לְכוּ נָא הַגְּבִרִים וְעֲבַדוּ אֶת ה'....

שמות י"ב:ד' ויקרא פרעה אל מֹשֶׁה ויאמר לכו עֲבֹדוּ אֶת ה' רק צֹאנְכֶם וּבָקָרְכֶם יֵצֵא גַם טַפְכֶם יִלָּךְ עִמָּכֶם.

שמות י"א:א'-י"ב ב' (א) ויאמר ה' אל מֹשֶׁה עוד נָגַע אֶחָד אָבִיא עַל פְּרֹעֶה וְעַל מִצְרַיִם אַחֲרֵי כֵן יִשְׁלַח אֶתְכֶם מִזֶּה כְּשִׁלְחוֹ כָלָה גֶרֶשׁ יִגְרַשׁ אֶתְכֶם מִזֶּה. (ב) דָּבָר נָא בְּאָזְנֵי הָעָם וְיִשְׁאַלּוּ אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רֵעוּתָהּ כָּלִי כֶסֶף וְכָלִי זָהָב.

שמות י"ב:ל'-ל"ג וַיָּקָם פְּרֹעֶה... וַיֹּאמֶר קוּמוּ צֵאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי גַם אַתֶּם גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְכוּ עֲבֹדוּ אֶת ה' כְּדִבְרֹךְכֶּם. (לב) גַּם צֹאנְכֶם גַּם בָּקָרְכֶם קָחוּ פֶּאֶשֶׁר דְּבָרְתֶם וּלְכוּ וּבְרַכְתֶּם גַּם אֹתִי. (לג) וּמִתְחֹזֵק מִצְרַיִם עַל הָעָם לְמַהֵר לְשַׁלְחָם מִן הָאָרֶץ כִּי אָמְרוּ בְּלִנּוּ מֵתִים.

שמות י"ד:ג'-ד' וַאֲמַר פְּרֹעֶה לְבִנָּי יִשְׂרָאֵל נִבְכִּים הֵם בְּאָרֶץ סֹגֵר עָלֵיהֶם הַמִּדְבָּר... וַיֵּגֶד לְמִלְךָ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם וַיִּהְיֶה לִבָּב פְּרֹעֶה וַעֲבָדָיו אֶל הָעָם וַיֹּאמְרוּ מַה זֹּאת עָשִׂינוּ כִּי נִשְׁלַחְנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מִעֲבָדֵינוּ.

Commentators

How does each of the following exegetes grapple with the issues raised above?

Approach #1 – Justified Deception

Source #1 – The Ends Justify the Means

אבן עזרא הפירוש הקצר שמות י"א:ד'

ויאמר משה כה אמר ה' - ...פרעה חשב על דברי משה דרך שלשת ימים שילכו וישובו אל מצרים. וחלילה שהנביא דבר כזב, כי לא אמר לעולם נשוב. וחכמת השם נשגבה מדעתנו. ואשר נראה לי שהיה זה הדבר בעבור שני דברים: האחד: שיתנו להם כלי כסף וזהב. ואלו ידעו שלא ישובו, לא היו נותנים. והדבר השני: שיטבע פרעה וחילו. כי אלו היו הולכים ברשותו, ואין בלבו שישובו, לא רדף אחריהם.

How does Ibn Ezra attempt to minimize the deception?

Do you think there is a significant difference between misleading and outright lying?

According to him, what two goals were accomplished through this ruse?

Source #2 – No Alternative

רלב"ג שמות ג':י"ח

והנה צוה לו השם יתעלה, שיאמר זה המאמר לפרעה בזה האופן, ולא יגלה לו שכונתו להוציאם משם במוחלט, כי אם ידע פרעה שלא ישובו, לא יתרחצו בזה בשום פנים. והשם יתעלה יעשה תמיד מה שיעשהו בסבות היותר נאותות אל שיגיע מהם התכלית הדרוש, ולזה אמר לשמואל: "עגלת בקר תקח בידיך ואמרת לזבוח לה' באתי, כדי שלא יהרגהו שואל. וכן צוה למשה לאמר זה המאמר, כדי שיתכן שישגי בו מבוקשו מפרעה; עם שזה המאמר היה גם כן צודק, כי הם זבחו שם זבחים לשם יתעלה בעת שנתנה להם התורה...

*According to Ralbag, why did Hashem tell Moshe not to be upfront about the request to leave?
What does he learn from the comparison to Shemuel's actions?*

Ralbag, like Ibn Ezra above, attempts to show how Moshe was not really lying; how so?

According to both Ralbag and Ibn Ezra, Paroh and the Egyptians believed that the nation was to return, while the Israelites knew that they were leaving permanently.

Do you think it is likely that such a secret could be kept?

Source # 3 – Making it Easier for Moshe

שד"ל שמות ג':ח

אין ספק כי הבקשה הזאת היתה בעקבה כי לא היתה דעתם לחזור. ומאחר שהוא היה מעכבם ומשתעבד בהם בלא שום דין, אין לתמוה אם ציווה ה' להתפתל עם העיקש. והנה אין ספק, שאם כ"כ היה משה מסרב ללכת בשליחות ה', יותר היה מסרב, אם היה ה' מצווהו לומר לפרעה שישלח את ישראל לצמיתות, כי אז לא היה משה מקבל עליו בשום פנים, כי לא ימלאהו לבו לומר לפני המלך. אתה הרעותה לעם הזה ועתה שלחם חופשים לנפשם, ואולי ג"כ שאם היה אומר לו כן, היה פרעה ממיתו גם היה מתאכזר יותר ויותר על ישראל...

According to Shadal, what justifies the deception? Do you agree that "two wrongs make a right"?

Who was the deception really for? What does Shadal suggest might have happened had Moshe asked for full independence?

If you were a politician seeking a nation's independence, how might you have approached the task?

Source #4 – Deception for the Children of Israel

רמב"ן שמות ג':י"ב

ואמר עוד מי אנכי כי אוציא את בני ישראל מארץ מצרים, כמו שאמרת לי להעלותם אל ארץ כנען, כי עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה, ולא יחשבוני ללכת אחרי אל ארץ עמים גדולים ועצומים מהם... כי ההצלה מיד פרעה אינה תלויה בהם, אם ישמע פרעה יקל עולו מעליהם ויצילם, או יגרשם מארצו על כרחם. ועוד כי הם עצמם ישמעו אל כל אדם בזה, כי מי האדם שלא ירצה לצאת מעבודה קשה שאין כמוה, אבל העלייה לארץ הכנעני לא ישמעו בה. וכן היה הדבר שהיתה מלחמת העמים ההם קשה עליהם מתחילה ועד סוף ופחדתם ממנה במצרים ובמדבר....
וזה לך האות אל העם כי אנכי שלחתך אליהם, כי בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה, ומאז יקבלו עבודת השם ללכת אחרי מצותו, וגם כך יאמינו לעולם, ואחריך ירצו לכל מקום אשר תצום.... כי לצאת ממצרים ברצון פרעה אל מקום קרוב דרך ג' ימים לזבוח לאלהים בודאי ישמעו ויעשו כן בין ברצונם בין שלא ברצונם.

According to Ramban, Moshe has doubts concerning the willpower of the people. What are they?

How was the "three day ruse" supposed to solve part of the problem?

Approach #2 – No Deception

Source # 1 – Paroh Was Told the Truth Early On

הכתב והקבלה שמות ג':י"ח

דרך שלשת ימים. הוא ית' צוה שבתחלה יבקש ממנו דבר קטן כזה ללכת דרך ג' ימים, להבחין בו ערפו ומצחו הקשה, וזה שאמר מיד ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מ"מ להלך כלומר עם היות שבקשה זו הוא דבר קטן ידעתי רוע לבבו שלא יכנע להתרצות גם לזה... והנה אחרי אשר מיאן גם הבקשה הקטנה הזאת שאל משה ממנו כמה פעמים השלוחין הגמורים והחפשיית הנצחית כמו שיבואר אח"ז.

According to R. Mecklenburg, only Moshe's initial request was for a three day holiday. After Paroh rejected the idea, Moshe changed course and demanded permanent freedom for the Israelites. If so, what purpose was there in the original request? What was it meant to teach onlookers?

Is this position supported by the verses? Does Moshe really change the nature of his request in his subsequent discussions with Paroh? Does he never again mention a three day furlough?

הכתב והקבלה שמות ד':כ"ג

שלח ויעבדני. מלת שלח הוא מן הכבד... וההבדל בין הכבד והקל הוא, שליחות בקל יורה על שליחות בלתי מוחלטת כ"א לחזרה, כמו... וישלח יעקב מלאכים, אשלחך אל פרעה, וכל אלה שליחות לחזרת המשולח, אבל שליחות בכבד שליחות לחלוטין ולצמיתות, כמו וישלח את היונה מאתו, לא אשלחך כ"א ברכתני... וכן לשון ויעבדני... ר"ל שאין המכוון במלת ויעבדני לעשות לי עבודה מה ואח"כ ישובו אליו, אבל טעמו להיות עבדים לי, להשאר לעולם עבדי ולא ישובו אליך...

How does HaKetav VeHaKabbalah attempt to prove from the פיעל form of the verb "שלח" that Moshe was upfront about his intention that Paroh free the nation permanently?

How does he reread the word "ויעבדני" to suggest that it does not refer only to worshipping Hashem in the wilderness?

Source #2 – Planned to Return

ר' בחיי שמות ג':י"ח

דרך שלשת ימים. חס ושלום שיהיה הדבר הזה ערמה כדי לברוח, אלא כדי לקבל המצות, כי רצה הקדוש ברוך הוא להכניסם במצות מעט מעט, שהרי נצטוו תחלה על השבת במרה, וכענין שמצינו באברהם שלא אמר לו מיד, קח נא את יצחק, אלא: "קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק".

What was Hashem's original plan according to R. Bachya? What benefit would there be in leaving just for three days and then returning?

Source #3 – Planned to Return (continued)

ר' יוסף בכור שור שמות י"ד:ב'-ה'

וישובו – איני רוצה שתהיו בדאים; שאמרתם: 'דרך שלשת ימים' ותחזרו (ראה שמ' ח, כג), וגם שאלתם כליהם על מנת להחזירם (ראה שמ' יב, לה-לו); ולכך תשובו, לעמוד על אמונתכם. ואמר פרעה לבני ישראל – ואני אשים בלבו של פרעה, שיאמר על בני ישראל שהם נבוכים – מסוגרים ומעורבבים; כמו "נבכי ים" ורדף אחריהם – שיצא לקראתם למלחמה, וכשינוסו, ירדפם ולא יניחם לחזור; והרי הפשיעה עליו ועל עמו, שלא הניחם לחזור ולא להשיב להם מה ששאלו מהם. ויוגד למלך מצרים – מספרי לשון הרע היו, שהיו אומרים ודאי לא כיוונו כי אם לברוח.

According to R. Yosef Bekhor Shor, the nation even turned around in order to head back to Egypt.

Why in the end, though, did they not return?

How does R"Y Bekhor Shor resolve the problematic issue of borrowing (without returning) vessels from the Egyptians through his understanding of the request for a three day leave?